

ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР

ОНОРЕ ДЕ БАЛЬЗАК І УКРАЇНА: «...У ЦАРСТВІ КВІТІВ І ЗЕЛЕНІ...»

Учасники заходу: учні 9-10 класів.

Мета заходу: створити умови для дослідження зв'язків Оноре де Бальзака з Україною, формувати ключові компетентності учнів, розвиток зв'язного мовлення учнів, виховати інтерес до дослідницької діяльності.

Завдання: зібрати інформацію з теми заходу, відібрати оптимальні варіанти, узагальнити та систематизувати їх, міні-групам підготувати мультимедійні презентації, провести заочну екскурсію.

Заочна екскурсія «Оноре де Бальзак і Україна»

1. Алгоритм підготовки та проведення заочної екскурсії «Оноре де Бальзак і Україна»

На вступному засіданні «Літературної студії» обирається голова студії з числа учнів 9-10 класів, котрий і буде керувати збором інформації щодо вибраної теми екскурсії. Коригує роботу вчитель. Класи умовно поділено на 5 груп, які підбирають матеріали для своїх виступів за планом.

Кожна група обирає свого лідера, котрий оголошує тематику збору матеріалів та здійснює розподіл завдань. Група складається з міні-груп: **науковці, історики, літератори, художники, літературознавці, оператори, редактори**. Кожній міні-групі дається окреме завдання зі збору інформації. Групи використовують бібліотечні ресурси, електронні ресурси, ресурси Інтернету. Науковці підбирають статті з енциклопедії, «Вікіпедії», наукові праці зі свого питання; історики - історичні довідки; літератори – художні твори, які можна використати під час виступів; художники збирають ілюстрації, фотографії; літературознавці - спогади письменника, його переписку. Після збору інформації учні обмінюються нею на своїх засіданнях, відбирають для себе оптимальні варіанти матеріалів, додатковий матеріал збирають в теку «Додаткові матеріали, які можуть бути використані учасниками міні-груп для проведення заочної екскурсії «Оноре де Бальзак і Бердичів». Редактори з лідерами груп систематизують відібрані матеріали міні-груп для виступу на підсумковому відкритому засіданні «Літературної студії», оператори готують мультимедійні презентації виступу груп. Керівник Студії проводить підготовче засідання з лідерами груп, під час якого коригуються виступи та презентації. Після цього проводиться відкрите засідання «Літературної студії», на котре запрошуються учні 9-10 класів, вчителі. Виступ кожної групи супроводжується мультимедійною презентацією.

2. Сценарій заочної екскурсії «Оноре де Бальзак і Україна»

Вступне слово вчителя

Безсмертний Марк Твен казав: Лише про дві речі ми шкодуватимемо на смертному одрі: про те, що мало любили і про те, що мало подорожували». Сьогодні ми здійснимо заочну подорож пам'ятними місцями Бердичева, що пов'язані з історією кохання видатного французького романіста Оноре де Бальзака. І першою зупинкою буде станція «Евеліна».

1. Виступ групи з теми: «Евеліна Ганська»

Літератори

Її очей до сонця не рівняли,
Корал ніжніший за її уста,
Не білосніжні пліч її овали,
Мов з дроту чорного коса густа.
Троянд багато зустрічав я всюди,
Та на її обличчі не стрічав,
І дише так вона, як дишать люди,-
А не конвалії між диких трав.

І голосу її рівнять не треба
До музики, милішої мені,
Не знаю про ходу богинь із неба,
А кроки милої - цілком земні.
І все ж вона - найкраща поміж тими,
Що славлені похвалами пустими.

Ці слова Шекспіра можна віднести ще до однієї панни. Це польська графиня Евеліна Ганська.

Лідер групи

Евеліна (Єва) Ганська була із роду Ржевуських — давнього шляхетського роду, праправнучкою королеви Франції Марії Ліщинської. Її батько, Адам Ржевуський, збіднілий шляхтич, був людиною непересічною, свого часу він навіть листувався із Вольтером. Старша сестра Евеліни — Кароліна — після заміжжя виїхала до Одеси й тримала там літературний салон, у якому частими гостями були визнані на той час майстри пера, зокрема А. Міцкевич. Евеліна була не лише вродливою та багатою, а й начитаною та інтелігентною, вона досконало володіла кількома європейськими мовами, любила подорожувати, грала на фортепіано. Також любила танцювати й неодноразово була зіркою балів у Європі, літературних салонів в Одесі.

Історики

Евеліна походила з стародавнього польського роду магнатів Ржевуських, роду, який дав Польщі ряд «честолюбних діячів» як пише Л. Гросман. До речі, крізь віки, віхоли й боротьбу з усім панським, на диво, збереглась і дійшла до нас з первісним іменем залізнична станція «Ржевувька», що поблизу містечка Погребище на Вінниччині, де 24 грудня 1800 року народилась майбутня Північна Зоря. Пізніше відомий польський професор Тадеуш Бой-Желенський напише, що характерними рисами роду Ржевуських було поєднання природженої інтелігентності й культури зі схильністю до дивацтв, критицизм, змішаний із чимось подібним до містицизму.

Літературознавці

Чітко окреслені індивідуальності, спадкова літературна обдарованість найяскравіше виявилася в «польському Вальтері Скотті», як назвав Бальзак Генріха Ржевуського (брата Евеліни). Польський поет Адам Міцкевич в одному зі своїх творів розповів про знаменитого «еміра» Ржевуського — дядька Евеліни, вченого-орієнталіста та поета, який, відправившись на Схід у 1815 році, провів два роки в Алеппо, Багдаді, Дамаску, відвідав Мекку, засліплюючи туземців своєю щедрістю, хоробрістю, а головне — багатством.

Бальзак у листах до Ганської часто згадує дружину «еміра», графиню Розалію Ржевуську, дочку Розалії Любомирської, яка залишила глибокий слід у спогадах цього роду, як пише дослідниця С. Корвін-Пйотровська.

У 1788 році ця представниця польської знаті відвідала Париж і була прийнята при дворі, її дружба з Дюбуа і лист, в якому вона висловлювала співчуття до долі Марії-Антуанетти, привели її до арешту й суду революційного трибуналу та смертного вироку. У 1794 році вона була гільйотована. Бальзак відобразив її у «Пані де ла Шантрі».

Науковці

У бібліотеці Ягеллонського університету, що в Кракові, автор цього твору знайомився з політичним трактатом, написаним у кінці XVIII століття великим другом відомих французьких енциклопедистів, батьком Евеліни – Адамом-Лаврентієм Ржевуським, який вів постійне листування із Погребищ з Вольтером у Франції.

Історики

Брат майбутньої дружини Бальзака — Генріх Ржевуський — автор широкознаних у Польщі новел епохи короля Станіслава-Августа — один із представників клерикально-шляхетського напрямку. До речі, його твори можна побачити у музеї Джозефа Конрада, що в с.Терехове Бердичівського району.

Бальзак високо цінував рід Ржевуських, намагався порозумітись з ними, вивчив ряд епізодів з історії цієї родини, про що згадував у своїх творах.

Літературознавці

У цій генеалогічній гілці широколистоного дерева не бракувало людей «колеритних» – не тільки талановитих, а й таких, що оригінальністю вдачі, звичок, уподобань вирізнялися на тлі тогочасного волинського життя, – відзначає польська есеїстка Моніка Варненська. Особливо це стосується старшої сестри Евеліни — Кароліни Собанської. (Собанська Кароліна Розалія Текла (Кароліна Адамівна) (бл.

1794—1885) — дружина Ієроніма Собанського, в останньому шлюбі за французьким літератором Жюлем Лакруа).

Це перед її красою схилились молодий Адам Міцкевич, Сент-Бев. Але Кароліна Собанська увійшла в літературу та й історію, зокрема, коли була фактичною дружиною начальника військових поселень у Новоросійську генерала Вітта, великого політичного жандарма. У своїй темній діяльності Вітт в особі дружини Кароліни мав вірну і спритну соратницю.

Історики

У лютому 1819 року Евеліна Ржевуська виходить заміж за Венцеслава Ганського, який був старший за свою наречену на 22 роки. Він відзначався, за словами Станіслава Ржевуського, жорстокістю до селян, яких у нього було в Київській та Волинській губерніях “десятки тисяч душ”, і багатство його оцінювалось в 14 мільйонів — цифра, яка, безперечно, переконала Єву вийти за нього заміж. Як весільний подарунок від чоловіка вона отримала родовий маєток Ганських у Верхівні.

Як відомо, після смерті Вацлава Ганського, згідно з цією угодою, все майно, рухоме і нерухоме, мало перейти тільки у власність дружини. Евеліна Ганська водночас зобов’язалась після того, як діти стануть повнолітніми, переказати їм половину майна, яким вона розпоряджалась як споживачка.

Але після смерті чоловіка сталося по-іншому. За допомогою інтриг родини покійного чоловіка судова цивільна палата в Києві визнала складену передшлюбну угоду недійсною... З огляду на неповнолітність єдиної дочки Ганни, було призначено для неї опікунів, які водночас мали не випускати з поля зору маєтностей, що залишились від померлого. Ці складні й затяжні справи і привели Евеліну до Санкт-Петербурга, а ще однією метою поїздки була зустріч з Бальзаком. Як відомо, після цієї зустрічі в Петербурзі для Бальзака відкрилась широка дорога у Верхівню...

Вчитель

Нескінченно довга дорога біжить вдалину, з’єднуючи далеку Францію та Україну. Ми лише можемо уявити, яким нестерпно довгим ставав цей шлях для письменника Оноре де Бальзака, який поспішав до своєї коханої Евеліни, або Єви, як він її називав...

2. Виступ групи з теми: «Бердичів кінця 19ст.»

Лідер групи

Чому Евеліна Ганська і Бальзак покохали один одного? Вона захоплювалася французькими романами, і, можливо, їй бракувало романтики. А він, читаючи її листи, мабуть, зрозумів, що у своїх творах описував Евеліну. Адже в романах Бальзака так багато чудових аристократок, які любили бідних, але талановитих молодих людей з провінції. Від першої зустрічі Евеліна стала в житті Бальзака ідеалом любові, який він собі створив уявою і в можливості якого сумнівався. Вона з першого дня віддала йому серце й пообіцяла руку, покохала його так, що навіть в пориві кохання хотіла все кинути, щоб іти з ним.

«Україна починається в Бердичеві» – славнозвісна фраза Оноре де Бальзака, яку вже трактували по-різному мільйони разів, але її зміст при тому залишався незмінним, оскільки для Бальзака, як і для багатьох бердичівлян життя розпочалося саме тут - у Бердичеві.

Літературознавці

Салонна аристократка, багата землевласниця й поміщиця, що ніколи в житті не знала й не відчувала праці і боротьби за своє існування, і великий трудівник, що безперервно вів боротьбу пером, письменник-професіонал, редактор і журналіст, постійно заробляючи на хліб “чорнильницею”, але завжди недостатньо для того, щоб розрахуватись з кредиторами — такі різні соціальні типи великого романіста і його подруги. “Ти багачка, а я бідняк”, — з гіркотою і глибоким розумінням писав у Верхівню Оноре Евеліні про цей непоправний економічний лад життя.

Літератори

Як не любов, то що це бути може?

А як любов, то що таке вона?

Добро? — Таж в ній скорбота нищівна.

Зло? — Але ж муки ці солодкі, Боже!

Горіти хочу? Бідкатись негоже.

Не хочу? То даремно скарг луна.

Живлюща смерте, втіхо навісна!

Хто твій тягар здолати допоможе?

Чужій чи власній долі я служу?

Неначе в просторінь морську безкраю,
В човні хисткому рушив без керма;
Про мудрість тут і думати дарма —
Чого я хочу — й сам уже не знаю:
Палаю в стужу, в спеку — весь дрижу.

Літературознавці

Бальзак, адресуючи Ганській кожен лист з Парижа, на конверті обов'язково писав: “Верхівня, біля Бердичева”, — не підозрюючи, що саме в цьому місті стане реальністю його мрія.

Історики

Бердичів – місто обласного значення, центр району, розташоване на березі річки Гнилоп'ять, притоки Тетерева.

Територія на якій розміщене місто, заселене ще в II тисячолітті до н.е. Тут виявлене поселення доби бронзи та залишки двох поселень Черняхівської культури. Деякі дослідники історії Бердичева вважають, що назва міста походить від слов'янського слова „берда” – гора, урвище або ж від власного імені Бердич, інші – від слова „бердиш” – так називали бойову сокиру у слов'ян. Тому на гербі сучасного Бердичева зображено бойову сокиру та жезл бога торгівлі Меркурія – що символізує минуле міста, як одного з основних центрів торгівлі. Першою достовірною на сьогодні згадкою про Бердичів залишається 1545 рік. Ця дата вказується в двох джерелах: люстрації (переписі населених пунктів) Київського воєводства за 1545 рік як власність Василя Тишкевича та в описі Житомирського замку за цей же рік. Наприкінці XVI ст. Януш Тишкевич почав споруджувати замок, 1627 р. – заснував кляштор, а 1630 р. подарував його католицькому ордену Босих Кармелітів. Всесвітньовідомими стали Санктуарій та Чудотворна Ікона Матері Божої Бердичівської, вікову історію мають Бердичівські календарі, які друкувались в кармелітській типографії, бібліотека з загальною кількістю книг до 6 тис. томів та з стародруками кінця ХУ ст., кармелітська школа. Після входження Правобережної України під протекторат Росії, Бердичів в кінці XVIII ст. увійшов до складу Волинської губернії як містечко Житомирського повіту. Воз'єднання сприяло розвитку промисловості, тут діяли цегельні заводи, пивоварня, млини, 6 капелюшкових фабрик, шкірзавод, 4 миловарні, каретна, металева фабрики та інші. Головну роль у піднесенні економіки міста відігравали ярмарки, яких з 1765 р. нараховувалась близько десяти на рік. Найбільший з них – літній Онуфрієвський, який тривав 6 тижнів. За рівнем обігу товарів їх порівнювали з лейпцігськими. Бердичів стає одним з осередків торгівлі хлібом, а з II половини 19-го ст. – одним з найважливіших центрів кінських ярмарків. У місті діяло чимало купецьких контор, що забезпечували економічні зв'язки між різними регіонами. На початку 60-х 19-го ст. оборот торгівлі в Бердичеві визначався в 40 млн. руб. Провідну роль у розвитку торгівлі відігравала єврейська громада. Серед 2,8 тис. купців у 1846 абсолютну більшість становили євреї. Половина з 8-ми банків у місті також належала євреям. Саме їхні банки проводили фінансові операції з банками Парижа, Лондона, Відня, Рима і Константинополя. Переважна кількість населення міста також було єврейської національності: в 1860 р. в місті проживало 54 тис. осіб, у тому числі 50 тис. євреїв. У першій пол.19 ст. у місті швидкими темпами розвивалось ремісництво, особливо після 1812 року, коли інтенсивно проходило заселення Бердичева ремісниками-євреями, оскільки місто знаходилося у „смузі осідлості”. На той період припадає боротьба за відмежування Бердичева від Житомира і приєднання його до Махнівського повіту Київської губернії. (Махнівка – колишня назва селища Комсомольське, що розташоване на трасі Вінниця – Київ).

В 1846 р. Бердичів отримує статус міста. До нього було перенесено з Махнівки повітові установи, а сам повіт став іменуватись Бердичівським.

У 1848 р. їх налічувалось близько 5-ти тис. чоловік. У 1855 р. в місті налічувалось 5888 купців, які щороку лише в Бердичеві продавали товарів на суму понад 6 млн. сріблом, а за його межами вели торгівлю з містами Київської, Подільської, Волинської губерній. Зросла і кількість промислових підприємств, на сер.19-го ст. працювали 4 миловарні, макаронна, екіпажна фабрики, 2 воскобійні, 2 свічкові, пивоварний заводи.

У 19-му ст. Бердичів відвідували відомі діячі науки та культури: в гостях у князя Радзивіла був польський композитор Ф.Шопен. З 1858р. по 1868р. тут жив класик єврейської літератури Менуеле Мойхер – Сфорим (Шолом Абрамович). Неодноразово і досить тривалий час перебував у місті класик єврейської літератури Шолом-Алейхем (Шолом Рабинович).

Бердичів назавжди увійшов до історії світової культури як місто, в якому 14 березня 1850р. в костьолі Св. Варвари відбулося вінчання видатного французького письменника Оноре де Бальзака з графінею Евеліною Ганською.

В культурному розвитку міста завжди помітне місце відігравали освітянські заклади. Ця традиція бере початок з Кармелітської школи (1794 р.) З 1825р. почало діяти чотирикласне училище, 1829р. – парафіяльне духовне училище, 1850р. – перше, 1860р. - друге єврейські училища 1-го розряду. Для навчання дітей із заможних родин почали працювати кілька гімназій, зокрема, восьмикласна жіноча гімназія В.А.Усаневич (нині це старе приміщення школи № 2), а також 19 різних освітніх навчальних закладів, що діяли на початку 20-го ст. Серед них – 4 церковно-парафіяльні школи, 5 приватних жіночих шкіл III розряду, толмудтора і 10 ходерів.

Велике значення мало підключення міста до світової системи зв'язку: 1870р. через Бердичів пройшов телеграф (Калькутта-Лондон), 1890р. запрацював телефон, зросла мережа доріг, по яких курсували диліжанси Бердичів-Житомир, Бердичів-Рівне. В самому місті прокладено рейки для конки. Рівень охорони здоров'я залишався низьким. На початку 20-го ст. у місті функціонували амбулаторія, земська, єврейська лікарні, лікарня товариства Червоного Хреста, поштовий будинок і тюремна лікарня. На кінець 19-го ст. у місті налічувалось 11 вулиць і 80 провулків. На цей час налічувалось 2174 будинки і мешкало 76 тис. чоловік.

Науковці

У культурному розвитку міста тісно переплітались з своїми традиціями українська, російська, польська та єврейська культури, які своєрідно з'єднуючись, надавали Бердичеву неповторного колориту.

Далеко за межами України відомі імена вчених: член-кореспондент А.Н.України М.Жудін, В.Фінкельштейн, мікробіолог Л.Горовиць-Власова, доктор історичних наук Л.Кадишев, доктор географічних наук В.Варвак, доктор технічних наук В.Галицький.

Вчитель

У 19 столітті Бердичів був найбільшим торговим та ярмарковим центром України. Місто називали Волинським Єрусалимом. Тут мешкало 78 тисяч осіб і воно було третім в Україні за чисельністю населення. 63 тисячі мешканців були євреями. Нині чи не головним свідченням колишнього єврейського статусу Бердичева є величезне кладовище, розташоване на одній з північних околиць міста. Чогось подібного в Україні більше не побачиш.

3. Виступ групи з теми: «Враження Бальзака від Бердичева»

Лідер групи

Євреї залишили Бердичеву неоціненний спадок. Зокрема архітектурний. Тут є цілі мікрорайони із старою єврейською забудовою. Старі крамниці, адміністративні споруди, житлові будинки, тісенькі дворики...

Науковці

Яким було місто в період приїзду сюди Бальзака? У центральній науковій бібліотеці АН України є стаття А.Мердера “Бердичів у сорокових роках”. Це був той час, коли знатні й заможні жителі Бердичева порушили клопотання про надання їхньому містечку статусу міста із заснуванням у ньому міської думи й магістрату. Вони стверджували, що урядовий Сенат ще в 1801 році указом від 8 серпня визнав Бердичів комерційним містом в Європі.

Історики

Далеко за межі Волинської губернії летіла слава про тодішні бердичівські ярмарки, які влаштовувались по кілька разів на рік і на які приїздили звідусіль, особливо багата шляхта з Галичини, царства Польського і західних губерній.

Літературознавці

Сучасник Бальзака Олександр Словицький писав: “Як тільки потрібна яка важлива покупка для господарства чи для дому — до Бердичева; тільки знадобляться молодому коні та віз, молодій дівчині — придане, п'яниці — вино, гравцеві в кості чи картяреві — гра, якомусь молокососові — бійка, — теж до Бердичева”.

Великому романісту особливо “впали у вічі будинки, які танцювали польку, тобто були так перекошені одні вправо, інші вліво, треті вперед, а деякі взагалі напіврозвалені, інші меншого розміру, ніж наші ярмаркові балагани, а за чистотою нагадували свинячий загін. Видовище це надзвичайно несподіване для європейця і парижанина, що необхідно його побачити у двох—трьох містах, щоб дещо до нього

звикнути”. Не без іронії Бальзак писав: “Дивлячись на це у Бердичеві, навіть запитуєш себе: чи є хто в цих халупах, яку можна легко винести трьома паризькими розсильними...”

“Нарешті я прибув на поштовий двір, — читаємо дорожні нотатки Бальзака, — але під приводом того, що має проїжджати князь варшавський, мені відмовлено в конях, а поліцмейстер пояснив, що дозвіл, який мені надано, закінчується у Бердичеві, звідки потрібно проїхати ще шістьдесят верств, і то путівцями, щоб дістатись до верхівнянського палацу”.

Вчитель

З великим аншлагом на сценах варшавських театрів йде вистава “Весілля пана Оноре”, яку написав відомий польський письменник Ярослав Івашкевич. “Бо я люблю тебе, Евеліно, як люблю життя, — звучить зі сцени монолог Бальзака. — Ти для мене — саме життя. Я не міг би існувати без тебе. І це тепер, під старість, моє почуття стало таким пекучим, таким неймовірно важким і таким могутнім. Знаєш, часом на півдні бувають такі дні: зранку холодно, потім теплішає, а під вечір віє і стає так тепло, що просто важко дихати. Мені зараз важко дихати... не тому, що серце мене підводить, а тому, що так страшно тебе люблю”. Ці слова — плід фантазії автора багатьох творів про життя славетних, але Оноре Бальзак міг так промовити своїй нареченій, їдучи рано-вранці дощового дня 2 (14) березня 1850 року у Бердичівський костюл святої Варвари, щоби взяти такий довгоочікуваний шлюб з Евеліною Ганською.

4. Виступ групи з теми: «Костел святої Варвари»

Лідер групи

На кінець 19-го ст. у місті Бердичеві функціонувало 4 православні церкви: Успенська, Миколаївська, Троїцька, Церква в ім'я Всіх Святих, 4 католицькі костюли, хоральна єврейська синагога, 74 єврейські молитовні будинки та одна розкольніцька молельня.

Історики

Історія створення костелу Святої Варвари починається з 1756 року, коли на честь своєї небесної покровительки – Великомучениці Варвари – княгиня Варвара своїм коштом будує в Бердичеві також дерев'яний католицький храм Святої Варвари. Бердичівський парафіяльний костюл під титулом Святої Варвари було засновано у 1759 році Варварою Радзивілл. Спочатку була побудована дерев'яна восьмигранна каплиця на честь коронації ікони Матері Божої Бердичівської, оскільки це відбувалось в один рік з коронацією. Будівництво власне храму було завершено у 1782 році. На території костюлу було утворене кладовище, де по смерті княгині знайшло спокій тіло фундаторки костюлу. Первісний храм був збудований із соснового дерева. Будівля мала форму, подібну до сучасної: одну наву, притвор. Вона була побудована вітарем на південь, завдовжки 30,5 ліктя, завширшки – 12 ліктів. Головний вітвар костюлу був різьблений, у центрі якого містилася фігура Христа Розіп'ятого. 1799 головний вітвар був покритий позолотою. Біля стовпів головного вітваря, на колонах знаходилося 4 фігури – святих Петра і Павла, святих Варвари і Надії, нагорі фігури ангелів. Опис первісного храму подано тому, що в літературі існують різні версії щодо його спорудження.

Польський шляхтич Кшиштоф Завиш, видаючи свою доньку Варвару заміж, подарував їй частину свого володіння – місто Бердичів. На честь нареченої на місці старої дерев'яної міської церкви в 1826 році побудували нову кам'яну. У стінах костелу Святої Варвари вчився грати на встановленому пізніше органі великий композитор Фредерік Шопен. Його вчителем тут був чеський професор Войцех Живний. Структура католицького храму витримана в манері бароко, характерній для церков 17–18 століть. На даху цієї двоповерхової будівлі розташована маленька дзвіниця, дзвони якої чутні навіть за межами міста завдяки встановленим там мікрофонам. Вікна костелу мають арочну форму. До того ж над його парадним входом добудований маленький балкончик. Архітектурна композиція костелу Святої Варвари подібна структурі знаменитого римського костелу Ієсуса. Якщо ви прогуляєтесь навколо храму, то побачите ще грот Діви Марії і хрест на честь 240-річчя парафії Святої Варвари. Лише через багато років костел Святої Варвари набув того вигляду, який він має зараз.

З приходом радянської влади у 1922 році усі цінності з храму були конфісковані й націоналізовані. Ще через 15 років у період релігійних гонінь костюл було замкнено.

Під час Другої світової війни і нетривалий час після неї — з 1941 по 1947 роки — костюл діяв. З 1950 року костюл знову був закритий.

У радянський повоєнний час костюл спершу пристосували під складське приміщення, а згодом приміщення культової споруди використовували пристосували під спортивну школу, використовувався

як дитяча спортивна школа. Тут учителем фізкультури працював Віталій Олексійович Лонський, відомий тренер зі стрибків у висоту.

Протягом десятиліть костел Святої Варвари був занедбаний, але в середині 90-х років богослужіння в ньому відновилося. Храм був повернутий католицькій общині. Тепер при костелі створено недільну школу. Діяльність общини також спрямована на благодійні заходи і пожертви.

Літератори

До листопада 1992 року приміщення, на якому прикріплено таблицю про те, що це пам'ятка архітектури і охороняється державою, використовувалось як... дитяча спортивна школа.

«...Україна починається з Бердичева, - зауважував великий француз, вкладаючи в ці слова свій, тільки йому відомий зміст. – Все, що я бачив до того, нічого не варте...». Багатьох цікавить, чому ж вони взяли шлюб саме у провінційному Бердичеві, а не, як спочатку планувалось, у місті Житомирі — центрі губернії.

Історики

Моніка Варненська в есе розповідає: «Юрій Мнішек, відвідавши столицю губернії на початку березня, застав тут карнавал у розпалі, з'їзд дворян з усієї околиці і... нестримну людську цікавість. Плітки про близький шлюб удови пана Венцеслава Ганського з визначним французьким письменником, про одруження, яке було завершенням багаторічного роману цих двох людей, давно кружляли по дворах і палацах. Краще було, зокрема, з огляду на здоров'я письменника, хворого й виснаженого, уберегти його від зіткнення з безцеремонною, набридливою людською цікавістю».

Отож Юрій Мнішек радиться з шанованим у родині Ганських ксьондзом Віктором Ожаровським, директором духовної семінарії в Луцьку. На Волині він мав великий авторитет. Сам житомирський єпископ зважає на його думку. Втручання ксьондза Віктора ламає останні побоювання та опір єпископа.

Спричинюється до цього також впливовість, такт і особиста чарівність графа Густава Олізара, який був присутній під час розмов з єпископом.

Літературознавці

Цей поет, романтик, увічнений Міцкевичем у «Кримських сонетах», був запрошений за другого свідка шлюбної церемонії. Двома іншими свідками були: швагер князя Ожаровського й канонік бердичівської парафії. Олізар допомагає також Мнішекові залагодити всілякі формальності, пов'язані з урядовими інстанціями. «Індульт на ім'я к. Віктора Ожаровського сьогодні зранку буде готовий(...); в індульті буде написано, що шлюб має відбутися в костьолі парафії святого Юзефа в Бердичеві», – повідомляє Ганську її зять десь у першій половині лютого.

Літератори

Насправді ж місцем вінчання став костьол святої Варвари, костьол, який за висловом Бальзака «блискотів від талого снігу і гримів від передзвону дзвонів». І ось – 2 березня 1850 року. День, на який Оноре де Бальзак чекав вісімнадцять років. Того пам'ятного дня, о сьомій ранку, всередині бердичівського костьолу святої Варвари, біля вівтаря, граф-абат Ожаровський благословив шлюб відомого французького письменника з графінею Ганською. Графиня Евеліна-Констанція Вікторія Ганська стала мадам де Бальзак.

Науковці

Подружжя не хотіло привертати до себе зайвої уваги, до того ж Бальзак почувався погано. Церемонія була дуже скромною. Серед присутніх – дочка Евеліни Анна з чоловіком графом Жоржем Мнішеком та ще коростишівський вельможа граф Густав Олізар. Збереглася церковна книга із записом про вінчання (нині вона зберігається в Житомирських архівах).

Історики

Не так давно начальник відділу Житомирського обласного державного архіву Віра Володимирівна Калинкіна, переглядаючи актові книги із записами про народження, смерть і одруження, що раніше зберігалися в Бердичівському римсько-католицькому костьолі святої Варвари, знайшла в одній із них оригінал метричного запису про одруження Оноре де Бальзака з Евеліною Ганською.

Як не дивно, але цей документ рясніє неточностями: Бальзак народився не в Парижі, а в м.Турі, в приході св. Филипа знаходиться тільки його новий особняк, що на вулиці Фортюне; у листах з Верхівні він, звичайно, не запитував дозволу на шлюб у своєї матері, вік Ганської у шлюбному свідоцтві написаний невірно.

Літературознавці

З цього приводу Бальзак писав у листі своїй давній приятельці: „Тільки Ви повинні довідатися від мене про щасливу розв'язку великої й прекрасної драми серця, що тривала шістнадцять років. Три дні тому

назад я одружився на єдиній жінці, яку любив, яку люблю ще більше, ніж колись, і буду любити до самої смерті. ...” Далеко не кожен може таким чином описати свої почуття, та й не всім випадає щастя: зустріти справжнє кохання. Таких щасливчиків одиниці, багато-хто проживає життя, так і не зустрівши людини, яка розділяє його навпіл – на «до» і «після». Бальзаку та Ганській судилось зустрітись, їхня любовна переписка тривала 17 років, та й разом пробули вони недовго, але так мало статись. Краще хвилини щастя, ніж вічність без нього.

Бальзак писав: «У мене не було ні щасливої юності, ні квітучої весни. Зате в мене буде найясніше літо і найтепліша осінь». Натомість Евеліна після шлюбного обряду в Бердичеві знала, що перед нею відкрилась ширма нелегких днів, труднощів, переживань, адже, як відзначають літератори й бальзакознавці, день 14 березня (за новим стилем) 1850 року став для них днем, від якого бере початок розлучення такого романтичного кохання...

Відомий французький бальзакознавець Марсель Бутерон писав в “Апології пані Ганської” про Евеліну: “Від першої зустрічі вона стала в житті Бальзака ідеалом любові, який він собі створив в уяві і в можливості якого сумнівався. Вона була для нього чудовим реваншем за погорду маркизи де Кастрі, вона з першого дня віддала йому серце і пообіцяла руку. Покохала його так, що в 1833 році, у першому пориві любові, хотіла все кинути, щоб іти за ним. А далі, незважаючи на віддалення, роки, його невірність, упередженість родини, вистояла в своїй любові. Коли він був старий, хворий, вкрай виснажений, вона приймала його протягом багатьох місяців у своєму палаці в Україні; створила йому домашнє вогнище, сім’ю; щоб мати можливість вийти за нього заміж, вона зреклася більшої частини своїх маєтностей, погодилася ділити з ним скромне життя в місті, якого не любила, в оточенні, яке було їй чужим. Вона заплатила борги Бальзака — за його життя й після смерті — кількасот тисяч франків, доглядала його невтомно й самовіддано. Нарешті, коли він помер, вона, незважаючи на хворе серце, віддала багато сил і енергії виданню і пропаганді творів Бальзака, тим самим сприяючи зростанню його слави... Якщо й цього не досить, якщо й це не називається “кохати”, то чого ж вам ще треба?”.

Вчитель

Для нас, жителів Бердичівського району, ім’я і творчість Бальзака близькі і дорогі тому, що його життя пов’язане з нашим містом.

5. Виступ групи з теми: «Бальзак і сьогоденний Бердичів»

Лідер групи

Бердичівський край, що знаходиться на перехресті Київщини, Волині і Поділля, залишив помітний слід в історії та культурі України. Сьогодні Бердичів – районний центр з населенням майже 80тис. жителів. Славу міста творять люди і славиться місто своїми людьми. Бердичів шанує своїх уродженців і жителів, визнаних діячів науки і культури, спортсменів. Місто Бердичів – одне з міст країни з унікальною історико-культурною спадщиною. Бердичівщина має велику спадщину - пам’ятні місця, пам’ятки та пам’ятники, які необхідно примножувати. Але насамперед про них необхідно знати.

Історики

У 1966 році в пам’ять про вінчання в костьолі письменника Оноре де Бальзака та Евеліни Ганської на стіні костьолу було встановлено меморіальну дошку.

До 200-річчя з дня народження Оноре де Бальзака 18 травня 1999 року відкрито нову меморіальну дошку Відкриття меморіальної дошки благословив єпископ-ординарій Києво-Житомирської дієцезії Ян Пурвінський, покривало зняв міський голова О.Хилюк.

За часів незалежної України тричі випускались іменні конверти: у 1999 році до 200-річчя Бальзака "Укрпошта" випустила два немаркованих конверти. На одному з них профілі Оноре де Бальзака і Евеліни Ганської. Ці імена розміщені під портретами. Художник марки і конверта – Кузнецов Г.Ю. На другому конверті композиція за мотивами "Людської комедії" і напис "200 років від дня народження Оноре де Бальзака".

На розі вулиць Європейської (попередня назва - вулиця імені Карла Лібкнехта) та Маяковського поряд з новозбудованим офісним комплексом "Оноре де Бальзак" встановлено бюст-погруддя французького письменника Оноре де Бальзака (1799-1850).

Автор бюста Оноре де Бальзака – заслужений художник України Василь Фещенко. На стелі з граніту встановлено погруддя письменника. Висота пам’ятника – 3,25 м, висота погруддя – 1,25 м. На лицьовій стороні стели нанесено присвятний напис українською та французькою мовами: "Архітектура –

дзеркало звичаїв. Оноре де Бальзак. Les moeurs sont inscrites dans l'architecture. Honore de Balzac. 1799-1850".

Бюст відкрито 2 листопада 2011 року під час відвідин Бердичева делегацією з Франції на чолі з радником з питань економіки Посольства Франції в Україні Бернаром Петро. Червону стрічку перед бюстом на відкритті перерізали президент компанії "Беттен-Інтернешинл" Жан Рош, міський голова Василь Мазур, голова Житомирської обласної ради Йосип Запаловський та радник з питань економіки Посольства Франції в Україні Бернар Петро.

Літератори

Оноре де Бальзак, завітайте, месє, у Бердичів!
Завітайте до нас по одній з Ваших вічних доріг.
У костьолі, отут, а не в пишних салонах столичних,
Світ пізнав наяву неповторний «бальзаківський вік».
Завітайте, месє! Вам цей шлях і відомий, і звичний
Від альпійських долин до медових поліських окрас.
А вже звідси, дасть Бог, доля знов у Верхівню покличе,
Де в маєтку своїм пані Єва чекає на Вас.
Завітайте як гість, як хороший і давній знайомий,
Ми запросимо Вас до гостини на щедрий обід.
Поговорим про все... Де потрібно, розставимо коми,
Щоб зостався в серцях незабутній і радісний слід.

Анатолій Кондратюк

Лідери груп

Сотні людей їдуть до Бальзака у Верхівню та в Бердичів. І кожному, хто хоч раз побував там, здається, що побували в гостях у генія.

Відвідайте Бердичів, прогуляйтеся його вуличками, по яких колись ходили Оноре де Бальзак і Фредерік Шопен.

Завітайте до костелу Святої Варвари. Католицький храм приймає гостей щодня, але кращим часом для його відвідування будуть релігійні свята. Костел Святої Варвари знаходиться в центрі міста на вулиці Європейській 25. До храму можна дістатися з вокзалу на маршрутному таксі №1 та 1а.

Вчитель

Ось і добігає до кінця наша подорож. Сьогодні ми з вами торкнулися життєвої долі великого французького романіста Оноре де Бальзака та славного міста Бердичева. До нових зустрічей!

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бубній П., Ковальков Ю. Остання любов Бальзака // Вільне життя. — 2001. — 26 трав.
2. Вакулюк П. На вівтарі святої любові/ П.Вакулюк// Зарубіжна література – 2002 - №3-4. - С. 5
3. Дев'ять листів Оноре де Бальзака в Радзивилів // У книзі: Ящук В. Радзивилів. Краєзнавчі матеріали. — Рівне, Волинські обереги, 2004.
4. Дорогих Т. В., Чернега В. Г. Оноре де Бальзак і Верхівня. — Вінниця: Тірас, 2004. — 68с.
5. Зарубіжна література для дітей і юнацтва. Підручник. /М.П.Баркота, Т.Д.Венедиктова.- К.: Просвіта, 2008. – 255с.
6. Затонський Д. Нове прочитання французького класика: Літ.портр. Оноре де Бальзака.- К.: Веселка, 2004.- 23 с.Тернопільський енциклопедичний словник : у 4 т. / редкол.: Г. Яворський та ін. — Тернопіль : Видавничо-поліграфічний комбінат «Збруч», 2004. — Т. 1 : А — Й. — 696 с.
7. Історія зарубіжної літератури ХІХст. Єлізарова М.Є., Михальська Н.П.- К.: Просвіта, 2004. — 241с.
8. Історія зарубіжної літератури ХІХст. Учбовий посібник. С.В.Тураєва. –К.: Просвіта, 2002. -320с.
9. Мельник О. Велич і злидні «українського версалю»: тут зупинявся Оноре де Бальзак, гостювали найтитулованіші магнати Європи, а за часів Союзу була туберкульозна лукарня / О. Мельник // Урядовий кур'єр. – 2010. – 12 червня. – с.5
10. Наливайко Д. Оноре Бальзак. Нарис життя і творчості.-К.: Дніпро, 1985.- 198 с.
11. Північна зоря Бальзака. Україна Молода, 18 серпня 2010.
12. Сухаренко Г. М. Два уроки з вивчення творчості Оноре де Бальзака / Г. М. Сухаренко // Зарубіжна л-ра. – 2008. – №9. – с.56-58
13. Чернихівський Г. Бальзак на Тернопіллі // Вільне життя. — 1984. — 23 трав.
14. Шкляр Г. Північна зоря Бальзака. — Вінниця. Тірас, 2003. — 124 с.